

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Τσάμη Καρατάση 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ.: 210 92 11 200-10, Fax:210 92 33 977
11 Tsami Karatasi, 117 42 Athens, Greece, Tel.: +30-10-9211 200-10, Fax: +30-10-92 33 977

29 Ιανουαρίου 2010

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Την τρέχουσα κατάσταση, τα προβλήματα, τις προοπτικές αλλά και προτάσεις για την αναζωογόνηση της ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας περιλαμβάνει μελέτη του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), για τον κλάδο.

Στη μελέτη του IOBE υπογραμμίζεται ότι η επικέντρωση σε προϊόντα χαμηλού βαθμού διαφοροποίησης συνιστά μια από τις βασικές αδυναμίες της εγχώριας κλωστοϋφαντουργίας η οποία δεν είναι πλέον σε θέση να ανταγωνιστεί την παραγωγή των αναπτυσσόμενων χωρών στο πεδίο των τιμών. Η τεχνολογική αναβάθμιση, η ανάπτυξη νέων καινοτόμων προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, η εκμετάλλευση της πολύχρονης εμπειρίας και η αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της χώρας μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την επανατοποθέτηση του κλάδου στις διεθνείς αγορές, με πιθανότητες επιτυχίας.

Η σταδιακή απώλεια της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας κλωστοϋφαντουργίας την τελευταία 20-ετία έχει οδηγήσει σε συρρίκνωση της παραγωγής και έξοδο από τον κλάδο αρκετών επιχειρήσεων με δυσμενείς επιπτώσεις στην απασχόληση και στην ανάπτυξη των περιφερειών στις οποίες είναι συγκεντρωμένες οι περισσότερες επιχειρήσεις (Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα). Το 2009, υπό συνθήκες οικονομικής ύφεσης η υποχώρηση της παραγωγής συνεχίστηκε με αμείωτη ένταση, παρά το γεγονός ότι οι τιμές σημείωσαν ελαφρά κάμψη. Αρνητική επίδραση συνεχίζει να έχει για τον κλάδο η ισχυροποίηση του ευρώ έναντι του δολαρίου, τόσο στις εξαγωγές, όσο και στην εγχώρια αγορά, δεδομένης της σύνδεσης των νομισμάτων των χωρών χαμηλού εργατικού κόστους με το δολάριο. Το κόστος εργασίας στην Ελλάδα βρίσκεται κοντά στο μέσο όρο των αναπτυγμένων χωρών, υστερεί όμως δραματικά σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε σύγκριση με γειτονικές χώρες, όπως η Βουλγαρία, το κόστος εργασίας είναι υπερδεκαπλάσιο, ενώ σε σχέση με χώρες της ΝΑ Ασίας οι συγκρίσεις είναι ακόμα πιο δυσμενείς.

Κατά την περίοδο 2000-2007 η συνολική φαινομενική κατανάλωση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην Ελλάδα μειώθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξης του -2,2%, με αποτέλεσμα το 2007 να εκτιμάται – σε τιμές παραγωγού – στα € 1,6 δισ.. Σημαντικό μέρος της εγχώριας παραγωγής που απευθύνεται στην εσωτερική αγορά υποκαταστάθηκε από εισαγωγές, με την εισαγωγική διείσδυση να αυξάνεται από το 56% της συνολικής κατανάλωσης το 2000 σε 74% το 2007. Ταυτόχρονα, η βαρύτητα των διεθνών αγορών ως προορισμού της εγχώριας παραγωγής αυξάνεται, καθώς ολοένα και μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας παραγωγής κατευθύνεται σε αυτές.

Η ανταγωνιστική θέση του κλάδου χειροτέρευε με κάθε κύμα διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η βαθμιαία κατάργηση της Πολυμικής Συμφωνίας της GATT, η τελωνειακή σύνδεση της Τουρκίας και η ένταξη της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου επέφεραν επιπλέον πλήγματα στην εξέλιξη των ροών εμπορίου της κλωστοϋφαντουργίας. Τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα συγκεντρώνουν σήμερα περίπου το 3,5% του συνόλου των εξαγωγών και το 2,1% των εισαγωγών βιομηχανικών προϊόντων, ενώ το εμπορικό ισοζύγιο του κλάδου σε όρους αξίας είναι ελλειμματικό και εμφανίζει τάση επιδείνωσης. Οι εξαγωγές

κατευθύνονται κυρίως προς χώρες εντός της ΕΕ-27, οι οποίες απορροφούν το 70% περίπου των εξαγωγών του κλάδου, ενώ το υπόλοιπο 30% προορίζεται για χώρες εκτός ΕΕ-27.

Προβλήματα

Εκπρόσωποι του κλάδου επισημαίνουν την έλλειψη εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού για τον κλάδο. Εκτιμούν επίσης ότι η έλλειψη πολιτικής για το ελληνικό βαμβάκι, που αποτελούσε στις προηγούμενες δεκαετίες σημαντικότατο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την ελληνική κλωστοϋφαντουργία, έχει οδηγήσει σταδιακά σε ποιοτική υποβάθμιση αυτής της βασικής για τον κλάδο εισροής.

Υστερήσεις και προβλήματα παρατηρούνται επίσης στις επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης καινοτόμων προϊόντων, στη σύνδεση της παραγωγής με την εκπαίδευση, στη συμμόρφωση των προϊόντων με συγκεκριμένες προδιαγραφές, στις τηλεπικοινωνιακές υποδομές στην περιφέρεια, στη σχέση των επιχειρήσεων με το χρηματοπιστωτικό σύστημα και με το σύστημα πληρωμών που στηρίζεται σε μεταχρονολογημένες επιταγές.

Το παραεμπόριο και ο παράνομος τρόπος εισαγωγής και διακίνησης κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων αποτελούν ένα επιπλέον σημαντικό χρόνο πρόβλημα για τον κλάδο. Θεωρείται τέλος απαραίτητη η ισότιμη αντιμετώπιση όλων των επιχειρήσεων του κλάδου και η αποφυγή φαινομένων επιλεκτικής κρατικής συνδρομής σε μεμονωμένες επιχειρήσεις, καθώς αυτή δεν διασφαλίζει συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού και μπορεί τελικά να οδηγήσει σε πολλαπλάσια αρνητικά αποτελέσματα.

Προοπτικές

Η τρέχουσα δυσμενής οικονομική συγκυρία επηρεάζει αρνητικά τη συνολική εγχώρια ζήτηση ειδών κλωστοϋφαντουργίας. Ειδικά για τα τελικά προϊόντα (π.χ. είδη οικιακής ένδυσης), η συγκράτηση των καταναλωτικών δαπανών, ο περιορισμός του δανεισμού από το χρηματοπιστωτικό σύστημα, η υποχώρηση της κατασκευής νέων κατοικιών και η ύφεση της εγχώριας τουριστικής βιομηχανίας συμβάλλουν καταλυτικά στην υποχώρηση της ζήτησης, τουλάχιστον βραχυχρόνια. Επιπλέον, η φθίνουσα ανταγωνιστικότητα των εγχώριων τελικών προϊόντων κλωστοϋφαντουργίας και ετοιμών ενδυμάτων, δε δημιουργεί θετικές προσδοκίες για το μέγεθος της ζήτησης *ενδιάμεσων* κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων τα επόμενα χρόνια.

Οι πιέσεις στην εγχώρια παραγωγή δεν αναμένεται να εκτονωθούν, γεγονός που συνεπάγεται περαιτέρω συρρίκνωση του κλάδου εφόσον δεν αρθούν οι σημαντικοί χρηματοδοτικοί περιορισμοί που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, δεν προωθηθεί η ανάπτυξη νέων καινοτόμων προϊόντων και δεν βελτιωθεί η διείσδυση στις ξένες αγορές. Ωστόσο, η αναβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων των αναπτυσσόμενων χωρών και η περαιτέρω ανάπτυξη επιχειρησιακών μοντέλων που στοχεύουν στην ολοκλήρωση των κλάδων κλωστοϋφαντουργίας – ένδυσης – λιανικού εμπορίου με εκμετάλλευση του παγκόσμιου καταμερισμού της εργασίας θα δυσκολέψει ακόμα περισσότερο την πρόσβαση των εγχώριων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στις αγορές.

Ενδεχόμενη επιδείνωση της ποιότητας του βαμβακιού μπορεί να στερήσει από τις ελληνικές επιχειρήσεις ένα σημαντικό πλεονέκτημα, ενώ η αδυναμία προσέλκυσης ικανού ανθρώπινου δυναμικού λόγω μειωμένης ελκυστικότητας κλάδου, αλλά και παρακολούθησης των τεχνολογικών εξελίξεων λόγω της κατανομής των πόρων στην αντιμετώπιση άλλων μείζονος σημασίας προβλημάτων, όπως η έλλειψη ρευστότητας, θα επιδεινώσει τα ήδη σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις του κλάδου. Τέλος, το κόστος της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης και η αύξηση του ενεργειακού κόστους μπορεί να οδηγήσουν σε εντατικοποίηση της μεταφοράς παραγωγικών δραστηριοτήτων, επιταχύνοντας την, ούτως ή άλλως, αρνητική πορεία των οικονομικών μεγεθών του κλάδου.

Παρά τις αδυναμίες του, ο κλάδος πρέπει να ενδυναμώσει και να εκμεταλλευτεί τα όποια πλεονεκτήματα διαθέτει, στρέφοντας την προσοχή του στην έρευνα και ανάπτυξη νέων καινοτόμων προϊόντων σε συνεργασία με άλλους κλάδους της βιομηχανίας, στην τεχνολογική του αναβάθμιση με τη διασύνδεση με όλα τα τμήματα της εφοδιαστικής αλυσίδας μέσω τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, αλλά και σε διαρθρωτικές, οργανωσιακές και διοικητικές αλλαγές που μπορούν να υποστηρίξουν τη μείωση του κόστους και την εξωστρέφεια. Η αξιοποίηση της γεωγραφικής εγγύτητας με αναδυόμενες αγορές, όπως και η θέση της χώρας στη Μεσόγειο, δημιουργούν περιθώρια για αμοιβαία επωφελείς συνεργασίες. Η συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων στα περιβαλλοντικά ζητήματα και η έγκαιρη υιοθέτηση νέων περιβαλλοντικών τεχνολογιών μπορεί να συμβάλλουν στην ανάδειξη νέων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων για την εγχώρια παραγωγή.

Τέλος, αν και οι φιλοδοξίες για τις επιπτώσεις από τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ντόχα στο σύνολο των εμπορικών ροών των μη αγροτικών προϊόντων έχουν ελαττωθεί σημαντικά μετά την οριστικοποίηση των κύριων παραμέτρων της μείωσης των δασμών, σε κλάδους με αυξημένη δασμολογική προστασία όπως η κλωστοϋφαντουργία, οι αλλαγές στους όρους εμπορίου αναμένεται να είναι πιο έντονες. Η Κίνα, η Ινδία και το Πακιστάν είναι οι χώρες οι οποίες αποτελούν την κύρια απειλή για τις ελληνικές επιχειρήσεις του κλάδου, καθώς ήδη έχουν σημαντική παρουσία στην εγχώρια αγορά. Από την άλλη πλευρά, προοπτικές άμβλυσης των ανταγωνιστικών πιέσεων αναμένεται να εμφανιστούν στις ΗΠΑ, Μαρόκο, Τυνησία, Καναδά, Ισραήλ και Αίγυπτο. Μακροπρόθεσμα, αφού απέλθουν οι κραδασμοί της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, η ελληνική κλωστοϋφαντουργία θα βρεθεί κατά πάσα πιθανότητα αντιμέτωπη με ένα διεθνές περιβάλλον με ακόμα μικρότερο βαθμό προστασίας.

Προτάσεις

- Βασική προτεραιότητα για τον κλάδο θα πρέπει να αποτελέσει η άμεση κατάρτιση ενός συνολικού στρατηγικού σχεδίου με συμμετοχή της πολιτείας και των εκπροσώπων του. Εκεί θα αναδειχθούν οι αδυναμίες, οι ευκαιρίες και οι προοπτικές για τον κλάδο και θα υπάρξει σύνδεση με τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά εργαλεία για την ενίσχυση των αναγκαίων επενδύσεων.
- Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να εντοπιστεί αν ήδη υπάρχουν χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορεί να βοηθήσουν στην ικανοποίηση των αιτημάτων των επιχειρήσεων του κλάδου σε σχέση π.χ. με τη θεσμοθέτηση προγραμμάτων και κινήτρων για την παραγωγή προϊόντων εντάσεως τεχνολογίας, όπως technical textiles, functional and multifunctional textiles, την υιοθέτηση «μη τεχνολογικών» καινοτομιών, όπως σχεδιασμός προϊόντων, marketing, customer-service, και την τεχνολογική αναβάθμιση του κλάδου και εισαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής στην εφοδιαστική αλυσίδα. Θα πρέπει συγχρόνως να διευκρινιστεί τι εμποδίζει τις επιχειρήσεις να αναλάβουν σχετικές πρωτοβουλίες.
- Σημαντική για τον κλάδο μπορεί να είναι η συνεισφορά του κράτους σε δράσεις όπως η υποστήριξη εταιρικών αναδιορθώσεων, η σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, η προώθηση της έρευνας και η ενίσχυση των υποστηρικτικών του δομών.
- Στις πρωτοβουλίες που μπορεί να αναληφθούν χωρίς ιδιαίτερο κόστος περιλαμβάνεται ο συστηματικός έλεγχος της αγοράς, ώστε να υπάρχει προστασία επιχειρήσεων από το παρεμπόριο και η συνεπής εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας για τον έλεγχο της σύνθεσης των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, καθώς επίσης και για τον έλεγχο των απαγορευμένων ουσιών.
- Κρίσιμο ζήτημα αποτελεί και το μέλλον της παραγωγής βάμβακος στην Ελλάδα, το οποίο είναι άμεσα συνδεδεμένο με την Κοινή Αγροτική Πολιτική και το καθεστώς επιδοτήσεων. Η εθνική διαπραγματευτική θέση που θα διαμορφωθεί θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και πιθανές επιπτώσεις στην εγχώρια κλωστοϋφαντουργία.
- Τέλος, η ενίσχυση δράσεων από τον Οργανισμό Προώθησης Εξαγωγών και άλλους κρατικούς φορείς μπορεί να συμβάλει θετικά στη διεύθυνση σε νέες αγορές, όπως και η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού στις εξαγωγικές διαδικασίες και στον εμπορικό τομέα.

Υπεύθυνος έρευνας κ. Γιώργος Μανιάτης, τηλ. 2109211220